8a universitat: El Gran Capità, el foment del català, el monestir de Sant Francesc de Barcelona i els kibbutz

Autor: Pol Bragulat
Data de publicació: 05-08-2021

Continuem explicant-vos alguns dels actes que van tenir lloc el 31 de juliol d'aquest 2021 en el marc de la 8a Universitat Nova Història. En Pol Bragulat ens ha fet un resum de dues conferències i una presentació de llibre. Així mateix, vam tenir l'avinentesa de visionar un film sobre els kibbutz dels primers anys de l'estat d'Israel.

Conferència d'En Felip Rodríguez: Els escuts dels Cardona demostren que al mausoleu de Bellpuig hi ha enterrat el Gran Capità

Havent dinat hem assistit a la primera conferència de tarda. És dedicada al mausoleu de Bellpuig, lloc de repòs mortuori de la família nobiliària Cardona i, en concret, del Gran Capità.

En Felip Rodríguez aporta un seguit de testimonis per mitjà dels quals prova que el mausoleu de Bellpuig alberga les despulles mortals de l'anomenat "Gran Capità": En Ramon Folch de Cardona, el primer duc de la família. Efectivament, arriba a aquesta conclusió després de visitar el convent i l'església de la vila, on hi fotografià extensivament els escuts de les tombes dels membres de l'esmentada família enterrats allí i després de resseguir-ne cronològicament i geneològicament el contingut heràldic de llurs escuts.

Per refermar la seva tesi el conferenciant s'ha servit, també, de cròniques històriques que relaten les vides dels familiars del Gran Capità. En les primeres edicions d'aitals cròniques els personatges són citats com «Cardona», però en les posteriors la denominació és canviada per «Còrdova». Això no només s'esdevé en llibres en castellà, sinó també en publicacions estrangeres.

En Felip Rodríguez Badia ens fa saber, a més a més, que a la visita guiada pel mausoleu el guia hi explicita que a la Guerra del Francès la soldadesca robà el Toisó d'Or o l' espasa cerimonial que hi havia a la tomba de Ramon Folch de Cardona. Que un Cardona posseís el Toisó o l'espasa cerimonial confirma la identificació del Gran Capità amb Ramon Folch de Cardona, ja que aquest detall ve corroborat per afirmacions que surten en cròniques sobre el conqueridor de Granada. Ningú més no tingué aquest honor.

També cal mencionar el paral·lelisme entre els casaments dels parents del Gran Capità «cordovès» i els membres de la família Cardona. Les persones amb qui els Cardona es van casar són les mateixes amb qui, segons la documentació matrimonial, ho van fer els Còrdova.

Finalment, anotem que En Felip Rodríguez ha pouat part de les seves proves documentals, per al cas del soterrats al mausoleu de Bellpuig, en d'altres d'utilitzades per altres investigadors de l'Institut Nova Història. És a dir, que l'investigador ha pogut completar de forma coherent el relat històric gràcies a cadascuna de les recerques prèvies dels nostres investigadors quant a aspectes concrets de la família Cardona.

Presentació del llibre d'En Quim Gibert: Qui estima la llengua la fa servir

El mestre i psicòleg Quim Gibert va presentar dissabte a les 6 de la tarda la seva obra Qui estima la llengua la fa servir (Editorial Barcanova, 2003). L'autor hi defensa com n'és d'important que els membres d'una societat girin, pel que fa a l'idioma, a l'entorn de la llengua pròpia d'aquesta societat i del territori on aital llengua es desplega i com n'és de necessari que aquesta hi sigui usada en prevalença si volem que sobrevisqui.

Llibre d'En Quim Gibert

A la presentació, En Gibert s'ha servit del coneixement popular de la llengua i ha establert un diàleg amb el públic per mostrar didàcticament la manera de potenciar l'ús pràctic del català, la llengua pròpia del país. Per a la seva mostra ha passat de les expressions rimades de l'àmbit popular fins a les referències religioses de la mitologia catalana.

Sempre amb un to optimista davant la situació tan complexa que pateix el català actualment, l'autor aposta amb aquest llibre per fer servir l'enginy i per mantenir un activisme positiu, un activisme que s'encomani a la gent de forma natural. I això amb l'objectiu de retornar al català la salut prèvia al procés de substitució a què actualment està sotmès.

Conferència d'En Josep Prats: La desaparició del monestir barceloní de Sant Francesc: una raó d'estat

El torn de conferències de la primera jornada d'aquesta 8a Universitat Nova Història ha acabat amb la xerrada d'En Josep Prats. En Prats s'ha centrat en la destrucció del convent de Sant Francesc de Barcelona. El cenobi, afirma el conferenciant, s'enderrocà només per raó d'estat. L'investigador ha començat la seva conferència manifestant la seva estranyesa pel fet que no existeix a peu de carrer cap indici material o simbòlic que recordi l'existència del monestir, tant important per a la ciutat de Barcelona. Precisament el seu objectiu ha estat provar de reconstruir-ne una mica la història.

El monestir, diu Prats, va gaudir d'una vàlua arquitectònica cabdal per a la ciutat. Va ser un magnífic exemple del gòtic català del segle XIII. Va arribar a tenir un valor històric immens. Allí s'hi establí el panteó reial, s'hi guardà l'obra completa de Ramon Llull i també s'hi enterraren figures prominents de la noblesa catalana. Pel que fa a l'enderroc, aquest cal emmarcar-lo en el procés de conversió dels convents de la ciutat de Barcelona en edificis que oferissin serveis administratius a la població. I això en el marc de les desamortitzacions eclesiàstiques que el ministre Mendizábal va ordenar de dur a terme. El monestir de Sant Francesc va quedar totalment arranat l'any 1837, tot i que els barcelonins s'hi van oposar de valent. En substitució, al terreny s'hi va bastir una caserna, malgrat que el lloc no té cap mena d'interès militar.

Antic gravat del claustre del convent de Sant Francesc de Barcelona amb militars

En la seva disertació En Josep Prats ha presentat gravats, plànols i recreacions arqueològiques fetes amb la poca

informació que ha quedat. Amb tots aquests elements els oients ens hem pogut fer una idea general de l'aspecte que el convent tenia dins el conjunt de la ciutat.

És, però, a través de l'estudi de les personalitats que hi foren enterrades que a hores d'ara podem arribar a capir la força simbòlica que va projectar el monument entre els barcelonins. En Prats defensa que molts d'aquests personatges sebollits a Sant Francesc havien estat figures de gran rellevància en general. Sense anar més lluny, en aquest recinte religiós s'hi va fer enterrar la família del descobridor Colom i ell mateix ?fins que les seves restes mortals foren traslladades a la Catedral.

Ara bé, també crida l'atenció el fet que no pas poques nissagues allí enterrades s'havien oposat a la política reial pel que fa a les colònies americanes. Ens referim als llinatges Cervelló, Bernat o els Colom mateix. Comsevulla que sigui, aquestes tombes posaven a palès per a qui ho sabés interpretar que el monestir fou un dels espais simbòlics més importants a l'època moderna pel que fa a la resistència dels catalans davant del poder polític reial espanyol. Vet aquí perquè l'estat espanyol estava interessat a eradicar-lo de soca-rel, cosa que va dur a terme l'any 1837.

Generació Kibbutz

Hem posat fir a la jornada visionant un documental que l'Albert Abril va muntar per a Televisió de Catalunya a través de la productora Altervideo SL, El mateix Albert Abril i el productor Martí Sans n'han fet la presentació. Es tracta del següent (copiem la sinòpsi que en va fer TV3 per presentar-lo a l'audiència el 28 de gener d'enguany):

Martí Sans i Albert Abril presentant Generació Kibbutz a la 8a Universitat Nova Història

"L'aventura dels joves catalans als Kibbutz d'Israel dels primers temps. Dotzenes, potser centenars de joves catalans de mitjans del segle XX, van optar per anar a viure l'aventura del socialisme dels kibbutz, en un Israel que s'havia constituït el 1948 en un nou Estat.

"El kibbutz era una unitat de desenvolupament agropecuari que els nouvinguts instal·laven a les àrees més ermes i improductives del territori de l'antiga colònia britànica de la Síria Otomana, el Protectorat Britànic de Palestina.

"Joves d'arreu del món anaven als kibbutz israelians a viure la seva aventura iniciàtica a la recerca del model comunal, tan de moda en aquella època, i a viure una experiència de socialisme real.

"D'altres, com molts dels catalans que s'hi van traslladar, s'emmirallaven en el retrobament amb un estat independent recent constituït com el que desitjaven per al seu propi país.

"Finalment, d'altres eren joves catalans jueus, que les seves famílies enviaven a conèixer i familiaritzar-se amb l'Israel modern i tradicional i estar en contacte amb el model de vida dels seus ancestres".

Pol Bragulat (per als tres primers resums)
Per al darrer resum ens hem servit de la sinopsi de presentació d'aquest documental a TV3.